

čeno slepe bralce, da je položaj za češko državno pravo postal ugodnejši. Češko državno vprašanje je postalo občno evropsko vprašanje. Nemški upliv se je pomanjšal, od kar se je sklenila rusko-francoska zveza, in žal, da se ljudje dajo s takimi frazami voditi za nos. Seveda kar kdor želi, tudi rad verjame. Tako je pri Čehih. Vsi radi verjamejo, kar bi utegnilo kaj pripomoči k uresničenju njih državnega prava.

Kdor pa količkaj zasleduje politiko, pa ve, da rusko-francoska zveza, če sploh še eksistuje, na češko vprašanje nima nobenega vpliva. Ruski in francoski vladni krogi se za Čeha malo brigajo. Vzlic temu, da so Čehi bili pri telovadski slavnosti v Nancy-ji. jih vendar še Francozi, kakor je vidno iz neke nedavno izišle knjige, ne ločijo od Madžarov. V Rusiji pa tudi nimajo jasnih pojmov o naših narodnih bojih. Na avstrijsko notranjo politiko tudi vnanja dosti ne vpliva. Položaj Slovanov v Avstriji nikakor ni slabši, od kar imamo trodržavno zvezo, nego je bil poprej. Ko je bila Avstrija v zvezi z Rusijo, tudi ni bil položaj avstrijskih Slovanov baš ugoden. Dovolj žalostno je za politiko mladočeške stranke, če vse svoje zupanje že stavi samo v vnanjo politiko. S takim ravnanjem si k večjemu nakopljejo sum, da niso verni Avstrijci, ker nekako kličejo tujce na pomoč.

Pri obravnavi proti „Omladini“ se je tudi pokazalo, da so mladi člani tega društva tudi gojili nado na inozemsko pomoč. Pri neskušanih članih tega društva se nam ne zdi čudno, ali pri resnih možeh in pri resnih listih bi pa to morala biti izključeno. Tudi kot dobri Avstrijci ne moremo dopuščati tujega vpliva na našo notranjo politiko. Avstrije namreč ni postavljati v jednako vrsto s Turčijo.

Mladočehi, če so resna stranka, morajo svoje delovanje tako urediti, da bodo mogli kaj doseči brez pomoči vsakega tujega vpliva. To je pa mogoče, jedino, če se postavijo na trdna tla sedanje ustave. Na tej podlagi se lahko osnuje velika slovanska stranka v Avstriji, ki bode lahko močno vplivala na vso notranjo politiko. Dokler bodo pa Čehi le tapali za svojim državnim pravom, bodo pa le Nemci igrali prvo vlogo v Avstriji.

Nadejamo se, da Mladočehi pridejo kmalu do tega prepričanja, ker jih bodo dogodki prisilili. Državno pravo je imelo kaj zmisla, dokler so obstali pogoji, zaradi katerih so je pokojni Palacky bil izrekel za to pravo. Sedaj pa teh pogojev več ni. Konservativni veleposestniki niso več naudušeni za to pravo in tudi nikakor niso voljni Mladočehov več v tem oziru podpirati. Taka premena v mišljenju veleposestnikov pa ni čudna. Povedali smo že, da veleposestniki so le zaradi lastnih koristij se odločili za državno pravo. V tridesetih letih se je pa v Avstriji marsikaj premenilo. Položaj ni več tak, da bi se z obnovenjem češkega državnega prava moglo obnoviti kake plemenitaške predprave, za to pa to pravo za kneza Schwarzenberga in somišljenike nima več prave cene.

V narodu češkem se je razvil nekak svobodnosten demokratičen duh, bolj nego v nemškem. Če bi se dr-

žavno pravo obnovilo, bi se ta duh le še okrepčal, kar pa plemenitaškim rodbinam ne bi ugajalo. Zaradi tega so se pa knez Schwarzenberg in drugovi rajši pridružili nasprotnikov češkega državnega prava. Brez pomoči veleposestnikom se pa češko državno pravo vsaj preko sedanje ustave ne bode dalo obnoviti. Zaradi tega je pa potrebno, da češki zastopniki premene svojo politiko in se začno boriti pred vsem ne za pravice dežel češke krone, ampak le za pravice naroda češkega in njemu sorodnih narodov, brez ozira na deželne meje.

Politični pregled.

Dr. Steinwender. — Vodja nemškonarodne stranke dr. Steinwender, ki je v državnem zboru zastopal beljaško mestno skupino, je odložil svoj mandat. Na nekem volilnem shodu v Beljaku so volilci mu izrekli tako dvomljivo zaupnico, da mu ni družega kazalo, nego odpovedati se mandatu. Za zaupnico se je namreč bila dobila večina samo dveh glasov, nasprotniki so pa celo trdili, da se večina izrekla proti njemu. Dr. Steinwenderju so mnogi volilci zamerili, da se je jel bratiti z nemškimi liberalci in bližati vladi. Govori se, da hočejo Steinwenderjevi nasprotniki sedaj kandidovati znanega Schönererja, ki je očiten prusoljub in odločen nasprotnik židov. Proti Steinwenderju se je na Koroškem že dolgo delalo. Steinwender je na shodu sam imenoval nekega bogatina, kateri plačuje ljudij, da rujejo proti njemu. Povedal je celo svoto, katero je dobil urednik nekega političnega lista. Steinwender bode pa pri novih volitvah zopet kandidoval in zlasti prijatelji „Schulvereina“ že delajo zanj. Dobili so nalog z Dunaja, ker vodje tega požidovljenega društva se boje, da ne bi bil voljen Schönerer.

Katoliški shod. — Minoli teden je bil v Budimpešti velik katoliški shod, katerega je otvoril sam knez primas. Shod je bil dobro obiskan in je imel pokazati, da se večina ogerskega prebivalstva ne vjema z vladno cerkveno politiko. Posebno je bilo veliko višje aristokracije. Višji ogerski aristokratje so največ nasprotniki civilnemu zakonu. To pa ne le iz verskega prepričanja, temveč imajo druge uzroke. Versko prepričanje tudi pri njih ni kdo ve kako goreče. To se je videlo lani, ko so rajši šli k konjski dirki na Dunaj, nego v gosposko zbornico, kjer se je razpravljala neki šolski zakon, ki se jako dotiče verskih koristij. Pri civilnem zakonu je pa nekoliko drugače. Na Ogerskem je mnogo obožanega plemstva. Ti plemenitaši najhuje priganjajo, da vvedo civilni zakon, da se bodo potem lahko ženili z bogatimi židinjami. Sedanji bogati aristokratje se pa tega boje, ker potem bo to plemstvo pridobilo več vpliva in se bode z njimi borilo za veljavo. Denar pa ima v današnjem času veliko moč, bodi si tudi židovski. Zaradi tega je pa pričakovati, da veliki grajščaki porabijo ves svoj vpliv proti civilnemu zakonu. Liberalcem nikakor ni po godu, da se je katoliški shod tako sijajno obnesel, zato pa hočejo po mestih sklicevati protishode, o katerih se pa dvomi, da bi se posebno obnesli. Sicer pa ta katoliški shod vladne cerkvene politike ne bi dosti motil, da se ne pojavljajo druge težave. Opozicijske stranke se začenjajo postavljati po robu. To pa ne zaradi verskega prepričanja, temveč le zaradi tega, ker ne marajo prepustiti vladni stranki te časti, da je izvela velike reforme. Skrajni levici pa tudi to ni všeč, da vlada še ni predložila zakonov o uvedeni katoliške avtonomije. Te avtonomije pa ne želi zaradi tega, da cerkev dobi večjo svobodo, temveč osnovali bi radi kako tako organizacijo, kot jo imajo protestantje in pravoslavni, da bi neduhovniki imeli kaj več govoriti v cerkvenih stvarih. Tako bi liberalci dobili le dobro sredstvo, da bi ovirali cerkev in njeno delovanje. Kake vred-

nosti je taka avtonomija vidimo, pri ogerskih Srbih, kjer se vse vrši. kakor gospodje v Budimpešti žele.

Srbija. — Zadnji čas, sosebno po ministerskega predsednika Dokiča smrti, nastalo je med vladujočo radikalno stranko in kraljem veliko nasprotje. To je pa tudi lahko umevno. Dokič je bil previden in trezen človek, ki je vedel pametno in nepristransko voditi vladne posle. Po smrti tega so se pa radikalc, ker nimajo pametnega vodnika, pokazali v svoji pravi luči. Radikalna vlada pričela je postopati nezakonito in pristransko proti nasprotnim liberalcem in naprednjakom. Da ni prav bilo to kralju, ki mora biti varuh pravic vseh svojih podanikov brez razločka, je umevno. Od tod nasprotstvo. Kralj je zahteval od radikalnega ministerstva, da naj postopa pravično in zakonito, sicer bo prisiljen storiti v ta namen potrebne korake. Kolikor je znano, so radikalc odklonili vsako zahtevo kraljevo, vsled česar se je čutil ta prisiljenega pozvati svojega očeta razkralja Milana iz Pariza, da mu pomaga pri rešitvi krize. To naznanil je kralj Aleksander radikalnemu ministerstvu, ki je z ozirom na to, da se s prihodom Milana v Srbijo ruši ustava, dalo svojo ostavko. Milan je že prišel v Beligrad. Vršila so se posvetovanja vseh vodij raznih strank. Milan je bil tudi poleg kralja navzoč pri posvetovanjih. V tem je sestavil novo ministerstvo Simič, srbski poslanik na Dunaji, in novo ministerstvo je sestavljeno iz zmernih ali nadarjenih mož in gotovo je, da radikalc izgube svojo veljavo in, da se bodo njihovemu oblastnemu postopanju malo pristrigle peruti.

Italija. — Ne le, da se ima italijanska vlada ta trenotek boriti za javni mir in, da mora v to svrhu krotiti razljuteno nezadovoljno kmetsko prebivalstvo in s socialnim duhom navdane delavce, veliki izgredi in pravcati punti, ki se vrše zadnji čas malone po celi Italiji pričajo to — skrbeti ima v prvi vrsti tudi za svoj notranji največ finančni položaj, da ga uredi. Italija nahaja se v tako slabem finančnem položaju, da ne kmalu kaka druga država, prav dobro bo, če ne bo ta žalostni položaj provzročil še kakega prevrata. Urediti hočejo finance, toda kako. Da bi se davki povišali vto ne privoli poslanska zbornica, da bi se pa letna potrebščina znižala, tega pa ne pripusti vlada. Državni proračun kaže 80 milijonov lir deficita. Kako tega odstraniti, če se noče potrebščin posebno vojnih znižati in se ne sme novih davkov naložiti? Vlada bo nazadnje prisiljena zaključiti zasedanje parlamenta in s kraljevo naredbo vvesti nove davke. Ta eksperiment je sicer silno nevaren, toda vlada ga bo morala v svoji veliki zadregi le napraviti.

Obrtnija.

Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Posebno velikanska je bila razstava prometnih sredstev, kar je čisto naravno, ker tudi človeštvo v nobenem oziru poslednjih deset let ni toliko napredovalo kakor baš v prometnih svedstvih. Pred 100 leti so se po večkrat slabih cestah pomikali vozniki z vozovi od mesta do mesta, tedaj si za vsako količkaj večje potovanje potreboval več tednov ali pa še več mesecev, danes pa v malo urah z brzovlakom prideš že v oddaljene kraje. Daljave so tako rekoč izginile. Ves ta napredek je pa imela pred očiti gledalcem razstavo.

Lokomotiva je sedaj najvažnejše prometno sredstvo, o njej lahko rečemo, da je popolnoma preobrazila svet.

Nad 200 lokomotiv je bilo razstavljenih večjih in manjših, starših in novejših sistemov. Poleg lokomotive iz Leibnitzovih časov videl si lokomotivo novojorške lokalne železnice, katera prevozi 112 milj v jedni uri. Baltimorska in ohijska železniška družba je razstavila 58 lokomotiv, ki kažejo razvoj železnic. Razstavila je model parnega stroja iz 1680. leta, kakeršnega je izumil ewcomb, ki je podoben kakemu kotlu za čaj na kolesih, potem slede po vrsti neznatne lokomotive do najnovejših velikanov.

Pensilvanska železnica je razstavila cel vlak, kakeršne so imeli ob začetku železnic. Ta vlak gledalce spominja na čase, ko so še naši stari očetje z vso počasnostjo potovali po železnici. Pa tudi druge železnice so poiskale vse stare stvari, ki so jih še imeli kje zavržene, da jih pošljejo na razstavo, kjer so gledalcem predočevale zgodovino železnic.

Zanimiva je bila razstava muzeja železniških tirov v Osnabrücku. Tu je bila cela zbirka železniških tirov iz raznih krajev in časov. Posamezne stvari bile so uvrstene v skupine in v vsaki skupini so kronologično razvrščene, tako da so gledalci na tej zbirki se zares lahko učili zgodovino železnic.

Poleg železniških modelov je pa razstavljena cela vrsta ladijinih modelov. Ta zbirka je v nekem oziru še zanimivejša, ker je plovstvo starejši od železnic. Tukaj so gledalci občudovali modele najstarših ladij in čolnov do najnovejših in najhitrejših parnikov.

Na dobre stare čase je spominjal model stare rimske ceste, po kakeršnih so se premikali legijoni rimskih vojen.

Da je pa bilo poleg tega še razstavljeno družih novih in starih občevalnih sredstev, še praviti ni treba. Od primitivnega voza, do najelegantneje kočije vse je bilo razstavljeno, vse kar vlečejo konji ali voli v raznih delih sveta. Pa tudi samotnih vozičkov ni manjkalo. Mnogo prostora zavzemali so velecipedi, katere so veselo ogledovali vsi prijatelji tega novejšega športa. Mrtvaški voz vreden 15000 dolarjev je tudi vzbujal občno občudovanje. Za mrliča je pač vse jedno, ali je voz lep ali ne, ko ga peljejo k poslednjemu počitku, ali za otroke in vnuke je pa pač lepo, da očeta ali deda peljejo na pokopališče v vozu, ki je veljal 15000 dolarjev. Seveda v tacih vozeh vozijo le bogate Amerikance, mi Slovenci bodemo pa še morali za zmirom se odreči temu, da bi naše slavne in zaslužne može na tacih vozeh vozili k sv. Krištofu.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Shod avstrijskih krojačev. Dne 10. 11. in 12. februarija meseca bode shod avstrijskih krojačev na Dunaji. Na tem shodu se misli osnovati zveza krojačev.

Hiše iz pepela. Napredek tehnike je pripomogel, da se iz pepela napravijo kamni za zidanje. V Limburgu na Nemškem je stavbeni mojster Wagner zgradil več nadstropij visoko hišo iz pepela. Le za streho se je poradilo nekaj gipsa. Celo kamnoseška dela so napravljena iz pepela, kateremu so primešali nekaj zdrobljenega kamena. Ta način zidanja, je velikega narodno-gospodarskega pomena, ker se porabijo celi knpi